

Strasbourg, 2010. március 18.

Publikus

ACFC/OP/III(2010)001

A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága

Harmadik Vélemény Magyarországról

A vélemény elfogadásának idopontja: 2010. március 18.

Vezetői Összefoglaló

A Keretegyezmény ratifikálása óta Magyarország komoly erőfeszítéseket tett a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelme, valamint a megfelelő jogszabályi keret megteremtése érdekében. Komoly anyagi forrásokat különített el az említett kötelezettségek teljesítése érdekében.

Elorelépés történt az antidiszkriminációs jogszabályok hatáskörének bővítése terén is, míg az Egyenlo Bánásmód Hatóság ugyancsak érdemben járul hozzá a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket éro diszkrimináció szankcionálásához. Ezen erőfeszítések ellenére újabb romaellenes gyűlölethullám kialakulásának lehetünk szemtanúi Magyarországon.

A rasszista kijelentések és a gyűlöletbeszéd büntethetővé válása érdekében szükség van az antidiszkriminációs jogszabályi háttér felülvizsgálatára a véleménynyilvánítás szabadságának tiszteletben tartása mellett.

A romákat diszkrimináció éri, gyakran követnek el rasszista motivációjú cselekményeket velük szemben, sőt, rendori bántalmazásról is érkeztek bejelentések. Tekintettel az intolerancia légkörére, amely kialakulóban van Magyarországon, a hatóságok határozott fellépésére van szükség a kultúrák közötti párbeszéd és az intolerancia elleni küzdelem érdekében, beleértve a médiát és a politikai közbeszédet is.

A hatóságok nagyratőro cselekvési tervet indítottak el a romák lakhatásának, foglalkoztatási helyzetének, oktatásának és egészségügyi ellátásának javítása érdekében. Mindazonáltal további erofeszítések szükségesek annak érdekében, hogy a társadalomból kirekesztett romák helyzete érdemben javulhasson, legfoképpen az oktatás területén, ahol a roma gyerekek továbbra is a szegregáció áldozatai.

Az elektronikus sajtó továbbra is sugároz musorokat különböző kisebbségi nyelveken, de leginkább a nézettségi csúcsidon kívül. A kisebbségi nyelvtanulás lehetőségei bővültek, és előrehaladás történt a kétnyelvu oktatás elomozdítása terén is.

A kisebbségi önkormányzati rendszer reformja most már szavatolja a független pénzügyi gazdálkodást és működést, különösen a kultúra és az oktatás területén. Több kisebbségi önkormányzat szert tett saját kulturális intézményekre és iskolákra, amelyekért igazgatási és pénzügyi felelősséggel tartoznak.

Annak ellenére, hogy a kisebbségi képviseleti rendszer igen fejlett, sürgösen biztosítani kell a jogszabályi keretek összhangba kerülését a nemzeti kisebbségek parlamenti képviseletének biztosítása érdekében.

Azonnali beavatkozást követelo ügyek

- **Határozottabb intézkedések szükségesek az intolerancia minden formája elleni küzdelem terén, a politikai közbeszédet is ideértve, és további erofeszítéseket kell tenni a kölcsönös megértés és tisztelet elosegítése érdekében, különösen a romák tekintetében. Ennek keretében helyi szintu intézkedésekre van szükség mind a helyi hatóságok, mind a helyi lakosság vonatkozásában. A rendori erok által elkövetett diszkriminatív tettek megelőzése, azok kivizsgálása és büntetése a hatóságok felelősége.**
- **A roma képviselőkkel szoros együttműködésben meghozott intézkedések további erosítése szükséges annak érdekében, hogy a Roma Integráció Évtizede Cselekvési Terv végrehajtása lényeges és tartós előrelépést jelentsen a hátrányos helyzetu romák gazdasági és társadalmi életben való részvétele terén. Gondoskodni kell ezen intézkedések rendszeres monitorozásáról és hatásuk gondos kiértékeléséről. További késlekedés nélkül, azonnali határozott intézkedésekkel kell véget vetni a roma gyermekek iskolai szegregációjának.**
- **Határozott intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek parlamenti képviselite megoldódjon.**

Tartalomjegyzék

I. Főbb megállapítások

A monitorozás folyamata.....	5
A Keretegyezmény végrehajtásának általános áttekintése két monitorozási kör után.....	5
Jogszabályi és intézményi háttér.....	6
Kultúrák közötti párbeszéd és tolerancia.....	7
A roma kisebbség helyzete.....	7
Média.....	8
Oktatás.....	8
A kisebbségekhez tartozó személyek tényleges participációs joga.....	8

II. Az egyes cikkek szerinti megállapítások

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 3. cikke.....	9
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 4. cikke.....	12
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 5. cikke.....	15
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 6. cikke.....	16
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 9. cikke.....	20
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 10. cikke.....	21
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 11. cikke.....	22
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 12. cikke.....	22
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 14. cikke.....	26
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 15. cikke.....	28
A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 18. cikke.....	32

III. Záró rendelkezések

Pozitív fejlemények két monitorozási kört követően.....	33
Aggodalomra okot adó kérdések két monitorozási kör után.....	33
Ajánlások.....	34
Azonnali beavatkozást követelő ügyek	
További ajánlások.....	36

A nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény Tanácsadó Bizottsága

Harmadik Vélemény Magyarországról

1. A Tanácsadó Bizottság jelen Véleményt Magyarországról a Keretegyezmény 26 (1) cikkelye, valamint a Miniszteri Bizottság 97 (10) határozatának 23. pontja értelmében fogadta el. A megállapítások a 2009. június 4-én kézhez kapott Országjelentésben (a továbbiakban: Országjelentés) és egyéb írott forrásokban található, valamint a Tanácsadó Bizottság 2009. december 7-11. közötti budapesti látogatása alkalmával, kormányzati és nem kormányzati forrásoktól kapott információkon alapulnak.
2. Az alábbi I. Rész a Tanácsadó Bizottság fobb megállapításait tartalmazza a Keretegyezmény magyarországi végrehajtásának kulcsfontosságú témái tekintetében. Ezek a II. Rész részletesebb, cikkről cikkre haladó megállapításait tükrözik a Keretegyezmény azon rendelkezései vonatkozásában, amelyek kapcsán a Tanácsadó Bizottságnak lényeges megjegyzései voltak.
3. Mindkét rész hosszasan kitér a Keretegyezmény monitorozása során tett azon ténymegállapítások utólagos értékelésére, amelyeket a Tanácsadó Bizottság Magyarországról 2000. szeptember 22-én és 2004. december 9-én elfogadott első és második Véleménye, valamint a Miniszteri Bizottság 2001. november 21-ei és 2005. december 14-ei kapcsolódó határozatai tartalmaznak.
4. A III. Rész záró észrevételei képezhetik a Miniszteri Bizottság Magyarországgal kapcsolatos majdani konklúzióinak és ajánlásainak alapját.
5. A Tanácsadó Bizottság a továbbiakban is folytatni szeretné a párbeszédet a magyar hatóságokkal, csakúgy, mint a nemzeti kisebbségek képviselőivel és a Keretegyezmény végrehajtásában részt vevő többi szereplővel. A befogadó és átlátható folyamat biztosítása érdekében a Tanácsadó Bizottság erösen ösztönzi a magyar hatóságokat arra, hogy jelen Véleményt az átvételt követően hozzák nyilvánosságra és tegyék hozzáférhetővé.
6. A Tanácsadó Bizottság arra is fel szeretné hívni az állami szereplők figyelmét, hogy 2009. április 16-án a Miniszteri Bizottság új szabályokat fogadott el a Tanácsadó Bizottság Véleményének és az egyéb, a monitorozási folyamat alatt keletkezett ügyiratok közzétételét illetően, amelyek az átláthatóságot, valamint a folyamat során tett megállapításokkal és következtetésekkel kapcsolatos információk korai megosztását hivatottak szolgálni az érintett felekkel (lásd e tekintetben a nemzeti kisebbségek védelméről szóló Keretegyezmény 24-26. cikke szerinti monitorozási intézkedésekről szóló (97)10. számú határozatot módosító CM/Res(2009)3. számú határozatot).

I. **Fobb megállapítások**

A monitorozás folyamata

7. A magyar hatóságok továbbra is konstruktívan álltak a Keretegyezmény monitorozási folyamatához, amit az is jelez, hogy az Országjelentést időben benyújtották. A Tanácsadó Bizottság szeretné továbbá pozitívumként megemlíteni azt a tényt, hogy a magyar hatóságok 2006-ban utólagos értékelő konferenciát szerveztek, amely a második monitorozási kör eredményeinek terjesztése szempontjából hasznos eszköznek bizonyult. Figyelemre méltó ezen kívül, hogy 2008-ban több, a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos eseményt rendeztek meg, többek között a Kisebbségekért felelős Szakállamtitkárság által szervezett „Kisebbségek Napját” a budapesti Országházban, amely az 1993. évi, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól rendelkező törvény elfogadásának 15. évfordulójáról emlékezett meg. Említésre méltó továbbá a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája köré szervezett 2007-es konferenciasorozat.
8. A Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a harmadik Országjelentést az országos, a regionális és a helyi kisebbségi önkormányzatok közreműködésével készítették el. A magyar hatóságok jelezték azt is, hogy számos kormányzaton kívüli szervezettel, valamint civil egyesülettel vették fel a kapcsolatot annak érdekében, hogy felmérjék, a különféle felek miként ítélik meg a nemzeti kisebbségek helyzetét, s így az Országjelentést változatos források felhasználásával készíthették el.
9. A Tanácsadó Bizottság 2009. december 7-11. között Magyarországra látogatott. A Magyar Köztársaság Kormánya által szervezett látogatás lehetőséget biztosított arra, hogy az összes érintett féllel megtörténhessen a kapcsolatfelvétel és megkezdődhessen a párbeszéd. A Kormánytól és egyéb forrásoktól – többek között a nemzeti kisebbségek képviselőitől – begyűjtött kiegészítő információk különösen hasznosnak bizonyultak. Találkozásokra került sor nemcsak Budapesten, de a környező településeken is (Lórév, Monor, Pilisvörösvár, Vác). A Tanácsadó Bizottság üdvözli a magyar hatóságok által tanúsított együttműködési szándékot, amelynek kiteljesedése a jelen Vélemény elfogadása.

A Keretegyezmény végrehajtásának általános áttekintése két monitorozási kör után

10. A Keretegyezmény 1995. évi elfogadása óta Magyarország folyamatos erőfeszítéseket tesz a nemzeti kisebbségek védelme érdekében. A magyar hatóságok továbbra is a szerződés végrehajtása melletti elkötelezettségükrol tesznek tanúbizonyságot, és gyakran veszik azt alapul, amikor a nemzeti kisebbségi politikájuk jövőbeni irányvonalairól kell döntéseket hozni.
11. A magyar hatóságok továbbá mindig valódi együttműködést tanúsítottak a Tanácsadó Bizottsággal folytatott információcserék folyamán.
12. Az ország kisebbségpolitikája többször is a nemzetközi figyelem középpontjába került, mivel a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek védelme különösen fejlett Magyarországon azon intézményi berendezkedéseknek is köszönhetően, amelyek a nemzeti kisebbségek hatékony részvételét hívatottak elősegíteni minden szinten.
13. A kulturális sokszínűséget már kész tényként kezelik Magyarországon, s a hatóságok értékékként fogják fel azt. Az ország egy igen fejlett nyelvi politikát dolgozott ki, amely elismeri a tizenhárom elismert nemzeti kisebbség nyelvét és elősegíti azok használatát.

14. A felsorolt elorelépések ellenére Magyarország jelenleg az intolerancia és a rasszizmus aggasztó mértéku felívelésével néz szembe, amely mindenekelott a romákat sújtja. Az elmúlt évek komoly erofeszítései ellenére sem sikerült Magyarországnak teljes mértékben integrálnia a romákat a társadalomba. Jelentős elorelépések történtek ugyan, de meg kell jegyeznünk, hogy jelenleg a romák legalapvetőbb jogai sem jutnak mindig érvényre. A hatóságok tisztában vannak a probléma súlyosságával, és határozott szándékuk tovább küzdeni ez ellen, többek között azzal, hogy a romák iránti előítéleteknek megálljt parancsolnak, és felszámolják az iskolai szegregációt. Ennek elérése érdekében átfogóbb jogszabályi háttérrel alakítottak ki, tudatossági programokat szerveztek és megemelték a támogatásokat. Kinyilvánított politikai prioritásaik között szerepelnek többek között a diszkrimináció elleni küzdelem és az egyenlo esélyek biztosítása, legfoképpen az iskolákban.
15. Ennek ellenére a romák helyzete összességében aggodalomra ad okot, egyfelol az ellenük elkövetett, néha különösen kegyetlen rasszista buntettek miatt, másfelol pedig a különösen nehéz pénzügyi és társadalmi körülmények okán, amelyek között élnek.
16. A közszférában általánosan tapasztalható költségvetési szigor hátrányosan érinti a nemzeti kisebbségeket. A Tanácsadó Bizottsághoz beérkezett információk alapján a Magyarországot jelenleg is sújtó gazdasági válság részben magyarázhatja az intolerancia légkörének erősödését az országban. A zsugorodó munkaerőpiac, valamint a jövőtől való félelem hatására egyre többen vélik a romákban felfedezni nehézségeik eloidézoit. A közhangulat romlásán csak súlyosbítanak annak a szélsőséges és idegengyuloló politikai pártnak a megnyilvánulásai, amely az emberek romák elleni előítéletéből akar hasznot húzni.
17. Bár tisztában vagyunk azzal, hogy Magyarország – más európai országokhoz hasonlóan – a rendelkezésre álló eroforrások általános zsugorodását eredményező, súlyos gazdasági nehézségekkel küzd, különösen fontosnak tartjuk Magyarország számára, hogy következetesen folytassa a Keretegyezmény ratifikálása óta a nemzeti kisebbségek védelme terén folytatott munkát. A hatóságoknak az eddigi pozitív eredményekre támaszkodva meg kell hozniuk a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a gazdasági válság ne sújtsa aránytalanul a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket, foként ne a legsebezhetőbbeket.

Jogszabályi és intézményi háttér

18. Magyarország lassan húsz éve rendelkezik olyan jogszabályi háttérrel, amely a kisebbségekhez tartozó személyek jogait széleskörűen védi.
19. Elfogadása idején a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi Kisebbségi Törvény egy nagyratörő jogi aktusnak volt tekinthető, amely lehetővé tette a tizenhárom elismert nemzeti kisebbség számára a részvételt a döntéshozatali folyamatokban. Az elmúlt években a törvény jelentősebb változásokon ment keresztül, amelyek a Tanácsadó Bizottság előző Véleményeiben azonosított problémák közül többet is tekintetbe vettek. 2005-ben a magyar Országgyűlés módosította az 1993. évi Kisebbségi Törvényt, a nemzeti kisebbségek önkormányzatait nagyobb hatalommal ruházta fel, valamint orvosolt néhány, a végrehajtás során felmerült problémát. Ami a kisebbségi önkormányzati választási rendszert illeti, egy új szabályozás bevezette a „kisebbségi választói jegyzéket”, amely azt hivatott biztosítani, hogy csak az adott kisebbséghez tartozó személyek vehessenek részt a kisebbségi önkormányzati választásokon. A kisebbségi választói jegyzék elkészítésekor a hatóságoknak az önmeghatározás elvével, valamint a személyes

adatvédelem nemzetközi normáival teljes összhangban kell cselekedniük. A nemzeti kisebbségek ma már valóságos működési és pénzügyi autonómiával rendelkeznek, és arra is jogosultak, hogy oktatási és kulturális intézményeket vegyenek át, önállóan működtessék azokat, és az ehhez kapcsolódó adminisztratív és a pénzügyi felelősséget átvállalják. Mindazonáltal sajnálatra méltó, hogy a kisebbségek parlamenti képviselője a Tanácsadó Bizottság, az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága, valamint a nemzeti kisebbségek ismételt felkérése ellenére sincs megoldva.

20. Több, a jogszabályi környezet tökéletesítését célzó intézkedést hoztak a diszkrimináció megakadályozása és az ellene folytatott küzdelem érdekében. 2005-ben létrejött az Egyenlo Bánásmód Hatóság, amelynél panasszal lehet élni, és amely saját kezdeményezésre is vizsgálódhat különféle ügyekben. Emellett a nem kormányzati szervezetek is indíthatnak eljárást, amennyiben a diszkrimináció veszélyét érzélik, még abban az esetben is, amikor nincs konkrét, azonosítható áldozat.

Kultúrák közötti párbeszéd és tolerancia

21. Általánosságban elmondható, hogy a romákat leszámítva, a nemzeti kisebbségek képviselői nem érzelték intoleráns viselkedést közösségük tagjaival szemben. A bántalmazásnak, intoleráns és rasszista megnyilvánulásoknak kitett roma kisebbség elleni eroszak viszont riasztó méreteket ölt. Ugyancsak aggodalomra ad okot, hogy a közbeszédben is terjednek a rasszista kijelentések és az intoleráns megnyilvánulások, amelyek azért maradhatnak büntetlenül, mert a hatályos jogszabályok rendkívül megnehezítik a gyűlöletbeszéd büntetését.
22. Ezen felül a rendori erők által tanúsított diszkriminatív viselkedésmód is jelentős probléma maradt.

A roma kisebbség helyzete

23. A hatóságok komoly erőfeszítéseket tettek a diszkrimináció leküzdése, valamint a romák társadalomba történő integrálása érdekében. Megszilárdították a jogszabályi kereteket, és 2007-ben az Országgyűlés elfogadta a Roma Integráció Évtizede Program (2007-2015) Stratégiai Tervéről szóló határozatot, amely az egyenlo bánásmód érvényesítését elősegítő feladatokat határoz meg az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás és az egészségügy terén.
24. Ennek ellenére a romák helyzete túl lassan javul, és az ehhez a kisebbséghez tartozók továbbra is diszkriminációval és nehézségekkel néznek szembe az élet különböző területein.
25. A romák elhelyezkedési esélyei annak ellenére is rosszak maradtak, hogy célzott képzésekkel próbálnak a fiatal romáknak segíteni a munkavállalásban. Noha közpénzeket különítettek el a roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs program 30 településen történő végrehajtására, számos roma család továbbra is elégtelen lakhatási körülmények között él. Az egészségügyet 2006-ban megreformálták, és létrehoztak egy ellenőrző hatóságot, ahol a betegek személyi jogsértése esetén – ideértve a hátrányos megkülönböztetést is – panasszal lehet élni. Habár etnikai indíttatású közvetlen diszkriminációról kevés panasz érkezett, a jelek mégis arra utalnak, hogy a roma kisebbséghez tartozók közvetett diszkrimináció áldozatai, ami gátolja az egészségüghöz való egyenlo hozzáférésüket.

Média

26. A rádió- és televíziós csatornák továbbra is sugároznak kisebbségi nyelvű adásokat. A nemzeti kisebbségi adások azonban változatlanul fomsoridon kívül kerülnek adásba, amikor csak kevesen tudják meghallgatni, vagy megnézni azokat.
27. A Magyar Televízió 2010-ben a jelek szerint sokkal kevesebb közpénzből kell gazdálkodnia, ami jelentheti akár azt is, hogy a Magyar Televízió a jövőben nem gyárt többé a nemzeti kisebbségek által vagy részére készített, vagy róluk szóló programokat, hanem beéri a régi adások ismétlésével.

Oktatás

28. A roma gyermekek továbbra is komoly nehézségekkel küszködnek az oktatási rendszer területén, noha a szegregációt kimondottan betiltotta az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi törvény. A speciális iskolákban, vagy közoktatási intézményekben elhelyezett roma diákok szegregációja általános maradt annak ellenére, hogy a magyar hatóságok egyértelmű politikai célja, hogy véget vessenek e jelenségnek.
29. A hatóságok általános, jogi, pénzügy és oktatási intézkedéseket is hoztak a hátrányos helyzetű gyermekek iskolarendszerbe történő integrálásának javítása érdekében. A közoktatásról szóló törvény pedig bevezette a „halmozottan hátrányos helyzetű gyermek” fogalmát, amely azokat a különféle társadalmi és kulturális háttérrel rendelkező gyermekeket jelöli, akiket speciális oktatási és pénzügyi támogatásban kell részesíteni általános és középiskolai tanulmányaik alatt. Noha ezek nem specifikusan a roma gyermekeket célozzák, leginkább mégis ok profitálhatnak belőle.

A kisebbségekhez tartozó személyek tényleges participációs joga

30. Jóllehet a magyar Alkotmány és a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi törvény általánosságban véve garantálja a kisebbségek képviselését az Országgyűlésben, a kisebbségek parlamenti képviselésének még mindig nincs konkrét váza.
31. A romák annak ellenére sem tudnak megfelelően részt venni a gazdasági és társadalmi életben, hogy az elmúlt években a magyar hatóságok számos intézkedést hoztak a romák integrációjának elősegítése érdekében az élet különféle területein. Ezeket az intézkedéseket tökéletesíteni kell, illetve hatásuk alapos, rendszeres kiértékelése is szükséges.

II. Az egyes cikkek szerinti megállapítások

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 3. cikke

Az állampolgárság kritériuma „nemzeti és etnikai kisebbségek” meghatározásában

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

32. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság arra ösztönözte a hatóságokat, hogy folytassák az erofeszítéseket annak érdekében, hogy a Keretegyezmény érvényesítésének személyi hatálya alá bevonják az elismert nemzeti kisebbségek körébe nem tartozó népcsoportok tagjait is.

Jelenlegi helyzet

33. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel tapasztalja, hogy népi kezdeményezés révén a tizenhárom elismert nemzeti kisebbség¹ körébe nem tartozó népcsoportokhoz tartozó személyek is kérhetik, hogy vonatkoztassák rájuk a nemzeti kisebbségi törvényeket.²
34. A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a vizsgált időszak alatt a zsidó, az orosz, a hun és a bunyevác kisebbségek éltek ezzel a lehetőséggel. Az első két esetben (zsidó és orosz közösségek) nem sikerült az 1000 támogató aláírást az előírt két hónap alatt begyűjteni.
35. A másik két kezdeményezést (hun és bunyevác) a Parlament nagy többséggel elutasította, egybehangzóan a Magyar Tudományos Akadémia elnökének kedvezőtlen véleményével, akit a Kisebbségi Törvény értelmében kértek fel arra, hogy tanácsadói minőségben alkosson véleményt arról, hogy teljesülnek-e a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény által meghatározott feltételek.

Ajánlások

36. A Tanácsadó Bizottság ösztönzi a hatóságokat, hogy folytassák az erofeszítéseket annak érdekében, hogy az egyéb népcsoportokhoz tartozók is élhessenek a Keretegyezmény védelmének és a nemzeti kisebbségi törvények rájuk vonatkoztatásának lehetőségével.

¹ A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény szerint a nemzeti kisebbséghez tartozó népcsoportnak minősülnek: a bolgár, a cigány, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán. A 2001. évi népszámlálás szerint az ország lakosságának 92,3%-a vallotta magát magyarnak, 1,9%-a vallotta magát romának/cigánynak és 5,8%-a egyéb kisebbséghez tartozónak. Az összesen 0.61 0.01 0.01 lakos közül a legjelentősebb az 1,86%-ot képviselő roma/cigány közösség; ezt követi a német: 0,61%, a szlovák: 0,17%, a horvát: 0,15%, a román: 0,07%, az ukrán: 0,04%, a szerb: 0,03%, a szlovén: 0,02%, a lengyel: 0,02%, a görög: 0,02%, a bolgár: 0,01%, a ruszin: 0,01% és az örmény: 0,006%.

² A népi kezdeményezés az Országgyűlés elé beterjesztendő ügy, amely azzal indulhat meg, hogy az erre vonatkozó aláírásgyűjtő íveket az Országos Választási Bizottság (OVB) hitelesíti. Ezt követően a kezdeményezőknek két hónap áll rendelkezésükre ahhoz, hogy elnyerjék legalább 1000, a hitelesített aláírásgyűjtő íveken szereplő, az adott kisebbséghez tartozó választópolgár támogatását. Az így begyűjtött aláírásokat az OVB részére kell benyújtani a kijelölt határidőre.

Választói névjegyzék a kisebbségi önkormányzati választásokra

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

37. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság hangsúlyozta: meg kell oldani azt a problémát, hogy a választási rendszer nyitottsága révén olyan személyek alakíthassanak ki kisebbséget képviselő önkormányzatokat, akik semmilyen módon nem kötődnek az adott közösséghez. Azt ajánlották Magyarországnak, hogy tegye meg a szükséges jogszabályi változtatásokat annak érdekében, hogy megakadályozza a kisebbségi önkormányzati rendszer ellen elkövetett visszaéléseket.

Jelenlegi helyzet

38. A Tanácsadó Bizottság üdvözli a kisebbségi önkormányzatok választási rendszerével kapcsolatos 2005. évi jogszabályi módosításokat, amelyek véget vetnek az elozo körök alkalmával azonosított problémáknak. Megjegyzi, hogy az új szabályozás bevezette a „kisebbségi választói névjegyzéket”. Ennek értelmében csak azon magyar állampolgárokat illeti meg az aktív és passzív választójog a kisebbségi önkormányzati választásokon, akiknek jogukban áll helyi kisebbségi önkormányzati képviselőket és polgármestert választani, akik egy adott nemzeti kisebbséghez tartoznak és odatartozónak vallják magukat, valamint egy írásos nyilatkozat révén felvételre kerültek a kisebbségi választói jegyzékbe. Ily módon csak egy adott kisebbséghez tartozók vehetnek részt az érintett önkormányzati választáson. Helyi szinten a választói jegyzékben legalább 30 választópolgárnak kell szerepelnie a szavazás napján ahhoz, hogy választásra kerülhessen sor. A Tanácsadó Bizottság emlékeztet arra, hogy a kisebbségi névjegyzék összeállításakor fontos az önmeghatározás elveinek tiszteletben tartása, valamint a személyes adatvédelemmel kapcsolatos nemzetközi normák betartása.
39. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel tapasztalja, hogy az önkormányzati képviselőktől a látogatás ideje alatt kapott információk alapján az új jogszabály hatályba lépését követően, 2005 októberében megtartott helyi választások alkalmával jelentősen csökkent a múltban tapasztalt visszaélések száma.

Ajánlás

40. A Tanácsadó Bizottság kéri a magyar hatóságokat, hogy továbbra is törekedjenek arra, hogy a következő kisebbségi önkormányzati választások lebonyolításakor tiszteletben tartsák az önmeghatározás elveit és a személyes adatvédelemmel kapcsolatos nemzetközi normákat, és hogy ennek érdekében a Keretegyezmény alapelveivel összhangban álló jogi garanciákat alakítsanak ki.

Adatgyűjtés

Jelenlegi helyzet

41. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a következő népszámlálást 2011-re tűzték ki, és hogy a hatóságok már megkezdték az előkészületeket. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy a nemzeti kisebbségek képviselőivel egyeztettek a nyílt kérdések megfogalmazása kapcsán (amelyek megegyeznek majd a 2001. évi népszámlálás kérdéseivel) és a következő metodológia kérdésében. A Tanácsadó Bizottság látogatása alkalmával a nemzeti kisebbségi képviselők megerősítették, hogy a Statisztikai Hivatal bevonta őket a következő népszámlálással kapcsolatos előkészületi munkába, ideértve a gyakorlati részleteket is. Csakúgy, mint 2001-ben, a Statisztikai

Hivatal konzultált a kisebbségi képviselőkkel azzal kapcsolatban, hogy miként legyenek megfogalmazva az egyén kisebbséghez való tartozásával, az anyanyelv használatával, valamint a kulturális önazonosítással kapcsolatos opcionális és nyílt kérdések. A Tanácsadó Bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy a kérdoívnek lehetoséget kellene biztosítania a többes identitás választására is (például vegyes házasságból született gyermekek esetében), hogy a népszámlálás eredményei valóban az egyének tényleges választását tükrözzék. Az év során figyelemfelkelto kampányokat folytatnak, és képzéseket szerveznek a népszámláló biztosok részére, akik között lesznek kisebbségiek is.

42. A Tanácsadó Bizottság felhívja a hatóságok figyelmét arra, hogy az optimális részvétel elősegítése érdekében – foként a médián keresztül, illetve a nemzeti kisebbségek képviselőivel egyeztetve – tudatosítani kell a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyekben a népszámlálás fontosságát. Ennek különös jelentősége van a roma kisebbséghez való hozzáállás mai viszonyai között, amelynek hatására sokan közülük vonakodhatnak attól, hogy romának vallják magukat.

Ajánlások

43. A Tanácsadó Bizottság felkéri a magyar hatóságokat, hogy a minél pontosabb népszámlálás elősegítése érdekében folytassák tovább a konzultációt a nemzeti kisebbségek képviselőivel a következő népszámlálás elokészítő szakaszában.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 4. cikke

A diszkriminációval kapcsolatos jogi és intézményi változások

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

44. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság megjegyezte, hogy az egyenlőség és a hátrányos megkülönböztetés tilalma tárgyában a magyar jogi szabályozás hiányos; illetve szükségesnek ítélte a hatékony jogorvoslati rendszer kifejlesztését különösen az oktatás, a foglalkoztatás és a lakhatás területén. Felkérte továbbá a magyar hatóságokat, hogy fokozza a különböző szereplők közti együttműködést és a koordinációt, és haladéktalanul hozza létre az egyenlo bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló törvényben említett független hivatalt.

Jelenlegi helyzet

45. A Tanácsadó Bizottság meglelégedéssel veszi tudomásul, hogy lényeges intézkedéseket hoztak annak érdekében, hogy javítsanak a jogszabályi kereteken a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem hatékonyabbá tételé érdekében, és hogy látogatása során a roma kisebbség kivételével az összes nemzeti kisebbség képviselője arról tett tanúbizonyságot, hogy a hétköznapiakban nincsenek kitéve semmilyen jellegű diszkriminációnak.
46. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy a 2005-ben létrehozott, az egyenlo bánásmód biztosításáért felelos Egyenlo Bánásmód Hatóságnál panasszal lehet élni, és a Hatóság saját kezdeményezésre is vizsgálódhat különféle ügyekben. Döntései kötelezo érvényűek, bírságokat³ szabhat ki, és nyilvánosan is megnevezheti a diszkriminációs tettek elkövetőit. A Hatóság véleményt fogalmazhat meg törvényjavaslatokról, ajánlásokat tehet a kormánynak, és ellenorzi, hogy a vállalatok teljesítik-e jogszabályi kötelezettségeiket az egyenlo esélyek biztosítása vonatkozásában.⁴
47. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel figyeli továbbá a Hatóság létrehozása óta bekövetkezett legújabb változásokat, többek között a bizonyítási teher áthárításával kapcsolatban. Emellett a

³ Mértéke 1700 EUR és 2650 EUR között változhat

⁴ Az egyenlo bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló 1993. évi törvény módosításait követően az 50 fonél több munkavállalót foglalkoztató vállalkozások esélyegyenlőségi tervet kötelesek elfogadni.

nem-kormányzati szervezetek is indíthatnak eljárást, amennyiben a diszkrimináció veszélyét észlelik, még akkor is, amikor nincs konkrét, azonosítható áldozat.

48. A Tanácsadó Bizottság megállapítja továbbá azt, hogy a Hatóság együttműködési megállapodást írt alá a 19 magyar megyében létező Esélyegyenlőségi Irodákkal, amelynek célja, hogy megkönnyítse a fővároson kívüli áldozatok jogorvosláshoz való hozzáférését. A különféle sajtóorgánumban jelentős tájékoztató kampányt folytattak, hogy felkeltsék a közvélemény figyelmét és széleskörűen tájékoztassák a nyilvánosságot a diszkriminációval kapcsolatos jogorvoslati lehetőségekről.
49. A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a panaszok száma 2005 óta számottevően nőtt.⁵ A hatóságok szerint ez az intézmény hatékonyságáról tanúskodik. A kisebbségek képviselői valóban méltatták az Egyenlo Bánásmód Hatóság magas színvonalú munkáját. A legtöbb esetben a felperes által jogorvoslat reményében megkeresett bíróságok megerősítették a Hatóság álláspontját. A Tanácsadó Bizottság ugyanakkor azt is megállapítja, hogy a panaszok megnövekedett száma azt jelzi, hogy valóban előfordul hátrányos megkülönböztetés Magyarországon.
50. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy a kormány támogatta az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által létrehozott Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózatot, amely segít a romáknak abban, hogy diszkrimináció esetén eljárást kezdeményezzenek. A Hálózatot 2009-ben 30 új jogi szakértővel erősítették, akik 47 községben tevékenykednek.

Ajánlás

51. A Tanácsadó Bizottság további diszkriminációellenes intézkedések meghozatalára bátorítja a hatóságokat. Felkéri őket az Egyenlo Bánásmód Hatóság tevékenységei részére biztosított támogatás fenntartására, valamint a szükséges emberi és anyagi erőforrások biztosítására.

A roma kisebbség helyzete

Az előző két monitorozási kör megállapításai

52. Az előző monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság hangsúlyozta, hogy a romákkal kapcsolatban komoly problémák állnak fenn – főként az őket sújtó diszkrimináció miatt –, és említést tett a nehézségekről, amelyekkel az élet különféle területein szembe kell nézniük, úgy az oktatásban, foglalkoztatásban, lakhatásban, mint az egészségügyben. Arra kérte a hatóságokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy a romák megfelelő életkörülmények között élhessenek.

Jelenlegi helyzet

53. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy az elmúlt néhány évben a hatóságok fokozott erőfeszítést fejtettek ki a diszkrimináció ellen és a romák társadalomba való integrálása érdekében. Megszilárdították a jogszabályi kereteket, és 2007-ben az Országgyűlés elfogadta a Roma Integráció Évtizede Program (2007-2015)⁶ Stratégiai Tervéről szóló Határozatot, amely az

⁵ A kivizsgált panaszok száma 2005-ben 491, 2006-ban 2007, 2007-ben 2008 és 2008-ban 1153 volt.

⁶ Bulgária, Horvátország, a Cseh Köztársaság, Magyarország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Románia, Szerbia és Szlovákia miniszterelnökei 2005. február 2-án írták alá a Roma Integráció Évtizedét meghirdető

egyenlo bánásmód érvényesítését elősegítő feladatokat határoz meg az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás és az egészségügy terén. A Terv a médiát és a civil társadalmat is bevonja a romák integrációjának támogatásába. 2008 májusában továbbá interminiszteriális romaügyi biztost neveztek ki, aki a roma ügyekkel kapcsolatos feladatok koordinálásáért felel.

54. Mindazonáltal a Tanácsadó Bizottság sajnálattal veszi tudomásul, hogy a jelek szerint a romák helyzete csak nagyon lassan javul, és hogy továbbra is diszkriminációval és nehézségekkel néznek szembe az élet különböző területein, különösen a foglalkoztatás, az oktatás és a lakhatás terén (lásd a 15. cikk 128-133. bekezdésében szereplő észrevételeket)⁷
55. Több forrás is megerősítette, hogy a romák számára komoly problémát okoz az elhelyezkedés. A nem-kormányzati szervek képviselői az említett látogatás során többször is találkoztak olyan esettel, amelyben roma származású emberek egy telefonon elozetesen egyeztetett állás interjúra megérkezve rendszeresen azt a választ kapták, hogy az állást már betöltötték. A Tanácsadó Bizottság aggodalommal hallotta különböző forrásoktól – köztük a Szociális Ügyek Európai Bizottságától⁸ –, hogy a legsebezhetőbb csoportok foglalkoztatása érdekében tett intézkedések ellenére a romákat sokkal súlyosabb diszkrimináció sújtja a munkaerőpiacon, mint másokat.^{9,10}
56. A Tanácsadó Bizottság megállapítja továbbá, hogy a hatóságok az egészségügyi rendszert 2006-ban megreformálták, és létrehozta egy felügyelő szervet, amelynél panasszal lehet élni, és amely jogosult a betegek jogait megsérto egészségügyi szolgáltatókra bírságokat kiróni és nevüket nyilvánosságra hozni. A Tanácsadó Bizottság megjegyzi, hogy az etnikai indíttatású közvetlen diszkriminációval kapcsolatban – a rendelkezésére álló adatok alapján – nagyon kevés panasz érkezik. Mindemellett aggasztónak találja, hogy a romák továbbra is diszkrimináció áldozatai annak ellenére, hogy a hatóságok programokat indítottak, amelyek a romák sajátos problémáira hivatottak felhívni az egészségügyi dolgozók figyelmét.

Ajánlás

57. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy tegyenek több erőfeszítést a romák elleni diszkrimináció és az egyenlotlenségek megfékezésére és szankcionálására. A hatóságoknak fokozottan kellene törekednie arra is, hogy javítsanak a romák lakhatási körülményein, és elősegítsék a társadalomba történő beilleszkedésüket.

Etnikai adatgyűjtés

Nyilatkozatot Szófiában, Bulgáriában. Három további állam (Albánia, Bosznia-Hercegovina és Spanyolország) később csatlakozott az „Évtizedhez”.

⁷ Bovebb részletekért a roma származású személyek munkanélküliségi szintjéről lásd a Roma Integráció Évtizede Program (2005) kapcsán az UNDP által készített Sebezhetoségi Tanulmányt az UNDP „Vulnerable groups in Central and South Eastern Europe” weboldalán lévo Statistical Profile menüpont alatt.

⁸ Európai Szociális Karta, Konklúziók XIX-2, Magyarország, 1. cikk, 1-2. bek.

⁹ Az Országjelentés szerint a roma lakosságon kívül hátrányos megkülönböztetésben részesülnek a munkapiacon az 50 év fölötti nok, az eltartott gyermekkel rendelkezo személyek és a fogyatékkal élok.

¹⁰ Lásd még az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) 2009. évi, „Középpontban az adatok – A romák” címu jelentését: az FRA adatai szerint a roma kisebbséghez tartozó személyek 62%-a számolt be arról, hogy az elmúlt 12 hónapban diszkriminációban volt része.

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

58. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy a Keretegyezmény végrehajtásához megbízható adatok kellenek, ezért a különféle területeken statisztikai adatokat kell bekérni, vagy másképpen, például *ad hoc* tanulmányok, specifikus felmérések, vagy közvélemény-kutatások eredményei alapján beszerezni.

Elozetes helyzet

59. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy a 2001. évi népszámlálás adataira támaszkodva a Magyar Központi Statisztikai Hivatal rendszeresen publikál elemzéseket a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek helyzetéről kor, nem, végzettség, foglalkozás, családi állapot, stb. szerint. A kisebbségek demográfiai helyzetével több, az Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézet és a Magyar Tudományos Akadémia gondozásában megjelent tanulmány is foglalkozott.
60. A Tanácsadó Bizottság figyelemmel kíséri a Nemzeti Szegregációs Adatbázis készítését, amely a hatóságok szerint a Roma Integráció Évtizede Program (2007-2015) Stratégiai Tervének végrehajtását szolgáló cselekvési terv fontos eleme, és az Európai Bizottság Fejlesztés Programjának támogatását is elnyerte. A projekt fő célja, hogy a Központi Statisztikai Hivatalnál elérhető demográfiai, iskolázottsági, foglalkoztatási, stb. adatok alapján olyan térképek készülhessenek, amelyekről leolvasható, hogy az ország mely településein probléma a szegregáció, és mely ágazatokban erőteljes a diszkrimináció.
61. A Tanácsadó Bizottság általában emlékeztet a nemzeti kisebbségek helyzetével kapcsolatos további információk begyűjtésének fontosságára a személyes adatvédelem nemzetközi normáinak teljes betartása mellett.

Ajánlás

62. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy folytassák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy minden lényeges területen meghatározhassák a különböző politikák hatását a nemzeti kisebbségek társadalmi-gazdasági helyzetére, s ennek érdekében az önmeghatározás elvével, valamint a személyes adatvédelem nemzetközi normáival teljes összhangban kifejleszthessék a megfelelő adatgyűjtési módszereket.¹¹

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 5. cikke

A kisebbségi kultúra megőrzését és fejlesztését lehetővé tévő feltételek

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

63. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság szorgalmazta, hogy a hatóságok hozzák meg a megfelelő intézkedéseket annak érdekében, hogy a romák kevésbé legyenek kitéve hátrányos megkülönböztetésnek.

¹¹ Lásd többek között az egyéneknek a személyes adataik gépi feldolgozása során való védelméről szóló egyezményt (ETS 108.) és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a statisztikai célra gyűjtött és feldolgozott adatok védelmével kapcsolatos (97) 18. ajánlását.

Jelenlegi helyzet

64. A Tanácsadó Bizottság örömmel tapasztalja, hogy a hatóságok továbbra is többféle módon nyújtanak támogatást a nemzeti kisebbségeknek, például színművészeti fesztiválok, művészeti kiállítások és egyéb művészeti események, múzeumok, kulturális központok, stb. támogatása révén.
65. A Tanácsadó Bizottság ugyancsak érdeklődéssel állapítja meg, hogy a kisebbségi önkormányzati rendszer szabályozásának 2005. évi reformja továbbra is biztosítja számukra a működési és a pénzügyi önállóságot, legfoképpen a kultúra terén. Ennek köszönhetően több kisebbségi önkormányzat vásárolt különféle kulturális intézményeket, amelyeket immár ok kezelnek és irányítanak.
66. Mindazonáltal több nemzeti kisebbség képviselője panaszkodott a támogatások számottevő csökkenéséről az elmúlt években. Véleményük szerint a költségvetési megvonásoknak negatív hatásai lesznek a kulturális tevékenységek jövőbeni fenntarthatóságára. Elsősorban a romák látják úgy, hogy az identitásuk és kultúrájuk megőrzéséért tett erőfeszítések elégtelenek. A Tanácsadó Bizottság fontosnak tartja, hogy a hatóságok különös figyelmet fordítsanak a gazdasági válság hatásaira, amelyek aránytalanul érinthetik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket.
67. Noha tisztában van azokkal az erőforrásokkal, amelyeket a hatóságok a roma kulturális örökség megővésére fordítottak, a Tanácsadó Bizottság úgy vélekedik, hogy ennek a különösen sebezhető csoportnak több, tartós támogatásra volna szüksége.

Ajánlások

68. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy tartsák fenn a nemzeti kisebbségek szervezeteinek kulturális tevékenységeire fordított támogatást, és biztosítsák, hogy a költségvetési megszorítások ne érintsék aránytalanul a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket.
69. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy különös figyelmet fordítsanak a roma identitás és kultúra megővésére és fejlesztésére.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 6. cikke

A tolerancia és a kultúrák közötti párbeszéd

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

70. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság erőfeszítéseik folytatására kérte a hatóságokat – foként az oktatásban és a sajtóban –, illetve arra, hogy nyújtsanak tájékoztatást a kisebbségi történelemről és kultúráról a nyilvánosság számára.
71. A Tanácsadó Bizottság javasolta a hatóságoknak, hogy fordítsanak figyelmet a rendőség által a romák ellen elkövetett brutális tettekre, és ahol indokolt, tegyék meg a megfelelő jogi lépéseket a rendőrök ellen, illetve szervezzenek képzéseket a rendőség számára az emberi jogokhoz való tudatosabb hozzáállás érdekében.

Jelenlegi helyzet

72. Általánosságban véve a Tanácsadó Bizottság örömmel tapasztalja, hogy a nem roma nemzeti kisebbségi képviselők nem tapasztaltak intoleráns magatartást közösségeik irányában. Megállapítja továbbá, hogy az Európai Unió „Kultúrák Közötti Párbeszéd Európai Éve 2008” kezdeményezése keretében számos esemény megrendezésére került sor a médiában és az iskolákban a magyar társadalom kulturális és nyelvi sokszínűségének kiemelése és elősegítése érdekében. Ugyancsak megfigyelte, hogy 2006-ban új jogszabályok láttak napvilágot, amelyek az antiszemitizmussal veszik fel a küzdelmet.¹²
73. Mindazonáltal a Tanácsadó Bizottságot mélyen aggasztja a romák elleni eroszak riasztó fokozódása. Több forrás is azt erősítette meg, hogy a sztereotípiáknak egyébként is gyakran kitett romák intolerancia, inzultusok és rasszista tettek áldozatai. A Tanácsadó Bizottság beszélgetopartnerei úgy vélték, hogy a romák iránti intolerancia a magyar társadalom egy igen széles körét érinti, és hogy a közvélemény bizalmatlan és gyűlölködő velük szemben. A Tanácsadó Bizottság emlékeztet arra, hogy az integráció kötelelességekkel jár mind a kisebbségek, mind a társadalom egészére nézve. Ez mindenekelőtt nyitottságot követel meg és azt, hogy a felek a társadalmi kohézió érdekében törekedjenek az együttműködésre.
74. A Tanácsadó Bizottság mély aggodalmát fejezi ki a roma közösséget éro súlyos támadások miatt, ideértve a nemrégiben elkövetett roma gyilkosságokat. Öröndetesnek tartja azonban, hogy a kormány elsodlegesnek tekintette a szóban forgó buncselekmények gyors felderítését, és újabb 100 nyomozó bevonásával 2009 augusztusában négy gyanúsított eloállítását tette lehetővé.¹³ Mindazonáltal arra a megállapításra jutott, hogy a roma közösségben a letartóztatások ellenére is félelem uralkodik, és hogy néhány faluban roma önvédelmi csoportok szerveződtek. A Tanácsadó Bizottság említést tesz az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának a Magyar Köztársaság Miniszterelnökéhez írt leveléről, amelyben kijelenti, hogy „az illetékes hatóságoknak eredményes nyomozást kell indítaniuk a buncselekmények felderítésére, a rasszista indíttatást pedig büntetőjogi szempontból egyértelmuen súlyosbító körülményként kell kezelni”¹⁴
75. 2007-es megalakulása óta a Magyar Gárda számos nyilvános nagygyulést tartott az ország különböző pontjain, többek között a romák által surun lakott falvakban. Ezek alkalmával a Magyar Gárda tagjai náci jelzésekkel és zászlókkal felszerelve, katonai csizmában és egyenruhában vonultak fel. Annak ellenére, hogy egy 2009. júliusi bírósági döntés kapcsán ezt a paramilitáris szervezetet betiltották, továbbra is sor kerül hasonló egyenruhás megmozdulásokra, és a Tanácsadó Bizottságot aggasztja ez a fenyegeto magatartás. Számos forrás megerosítette, hogy a rendori erok diszkriminatív módon jártak el 2009 novemberében Sajóbáonyban, amikor a radikális Jobbik elnevezésu párt egy összeütközés helyszínére hívta ki oket a romák és a Magyar Gárda egyenruhájához hasonló öltözéket viselo pártszimpatizánsok között. A jelek szerint ahelyett, hogy megvédte volna a romákat az oket inzultáló és fenyegeto tüntetoktol, a rendorség több romát letartóztatott, miközben a tiltott egyenruhában felvonulókkal szemben

¹² Lásd még a rasszizmus és intolerancia elleni európai bizottság (ECRI) 2008. június 20-án elfogadott negyedik jelentését Magyarországról.

¹³ A romák elleni eroszakos támadások növekvő száma akkor vált égeto kérdéssé Magyarországon, amikor 2008 végén és 2009 folyamán kilenc embert meggyilkoltak.

¹⁴ Lásd az Európa Tanács Emberi Jogi Biztosának 2009. október 22-én kelt levelét Magyarország miniszterelnökéhez.

egyáltalán nem lépett fel. A rendőség azzal magyarázta viselkedését, hogy a lakosok csak a romákra panaszkodtak.

76. A Tanácsadó Bizottságot ugyancsak aggasztják az egyre gyakoribb rasszista és intoleráns nyilvános nyilatkozatok. A Tanácsadó Bizottság több partnere számolt be arról, hogy a romákat inzultáló rasszista írások jelentek meg bizonyos magánkézben lévő sajtóorgánumban, és terjedtek az Interneten. A média a jelek szerint hajlamos különösebb indok nélkül kihangsúlyozni egyes buncselekmények elkövetőinek etnikai hovatartozását, amennyiben romákról van szó.
77. A Tanácsadó Bizottságot az is kimondottan aggasztja, hogy a romák elleni intoleranciát és előítéletet még tovább szítják egyes szélsőjobboldali politikusok nyilatkozatai. Több nem-kormányzati szervezet is annak a véleménynek adott hangot, hogy sem a kormány, sem a többi hagyományos politikai párt nem ítéli el kello határozottsággal ezeket a megnyilvánulásokat. A Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy ez az engedékenység könnyen legitimálhatja az idegengyűlöletet és a gyűlöletbeszédet, és tovább ronthat a Magyarországra jelenleg jellemző, a romákkal szemben eleve súlyosan intoleráns légkörön.
78. A Tanácsadó Bizottságot tájékoztatták arról, hogy a jelenlegi jogszabályok rendkívül megnehezítik a gyűlöletbeszéd szankcionálását. Megállapította, hogy a korábbi kezdeményezések a rasszista gyűlöletkeltés súlyosabb büntetésének bevezetésére nem kapták meg azt a kétharmados támogatást, amely szükséges az Alkotmány módosításához. Az Alkotmánybíróság következetesen úgy értelmezi a véleménynyilvánítás szabadságát esetlegesen érintő korlátozásokat, hogy a véleménynyilvánítás szabadságához való jog számára rendkívül széleskörű garanciát biztosítson. Korlátozások csak olyan veszélyes megnyilvánulások esetén fordulnak elő, amelyek eroszakos tettek kiváltása révén közvetlenül veszélyeztethetik a közrendet. Ez a helyzet azt az üzenetet közvetítheti az elkövetők felé, hogy a gyűlöletbeszéd nem büntetendő cselekmény.

Ajánlások

79. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy határozottabban lépjenek fel az intolerancia minden létező formája ellen, így a politikai beszédben is, és hogy hozzanak további intézkedéseket a kölcsönös megértés és tisztelet elősegítése érdekében, különösen a romák vonatkozásában. Ennek keretében helyi szintű intézkedésekre van szükség mind a helyi hatóságok, mind a helyi lakosság vonatkozásában. A rendori erők által elkövetett diszkriminatív tettek megelőzése, azok kivizsgálása és büntetése a hatóságok felelősége. A Tanácsadó Bizottság továbbá arra kéri a hatóságokat, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket annak biztosítására, hogy a tüntetések betiltása eredményes legyen, ideértve a Magyar Gárda különféle képpen álcázott felvonulásait.
80. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy a sajtó szerkesztői függetlensége teljes tiszteletben tartása mellett intézkedésekkel vegye fel a harcot a sztereotípiák és a bizonyos magánkézben lévő sajtóorgánumok által gerjesztett gyűlöletbeszéd terjedése ellen. Arra kéri továbbá a hatóságokat, hogy ösztönözzék a sajtót egy konstruktívabb szerepvállalásra a kölcsönös megértés és tisztelet elősegítése érdekében.
81. A Tanácsadó Bizottság felszólítja a hatóságokat, hogy hozzanak intézkedéseket a gyűlöletbeszéd politikai beszédben való használatára ellen és annak büntethetősége biztosítására.

Rendország

82. A Tanácsadó Bizottság aggodalommal állapítja meg, hogy a rendori erők által elkövetett faji indíttatású visszaélésekről továbbra is érkeznek hírek. Foként a roma kisebbség képviselői számoltak be olyan esetekről, ahol a romák rasszista megnyilvánulásoknak voltak kitéve, és a rendori erők brutálisan jártak el velük szemben.
83. A Tanácsadó Bizottságot ugyancsak nagyon aggasztja a kormány erőtlen reakciója azon paramilitáris frakciókért viselkedő tüntetők tetteire, akik nyilvánosan, állítólag a rendország beavatkozása nélkül nyilvánítanak ki rasszista nézeteket. A Tanácsadó Bizottság úgy véli, az ilyen csoportok által viselt egyenruha betiltása elégtelen válasz ezekre a provokációkra. Határozottabb intézkedésekre van szükség.
84. A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a hatóságok immár több éve törekednek arra, hogy a rendori erők által elkövetett visszaéléseket megfékezzék. Ide tartozik a roma származású rendőrök toborzása, az emberi jogokból nyújtott képzés, valamint a diszkriminatív tetteket elkövető rendőrök következetes felelőségre vonása. 2008-ban létrejött a Független Rendészeti Panasztestület (FRP), amelynél panaszt lehet tenni rendori fellépések ügyében. Különböző források azonban azt nyilatkozták, hogy a Testület munkája nem hatékony, többek között azért, mert a tagoknak nincs hozzáférésük az alapos vizsgálat lefolytatásához szükséges hivatalos aktákhoz. Ugyanakkor a Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy az Országos Rendőrfőkapitány nemrégiben elfogadta a Független Rendészeti Panasztestület észrevételeit, és fegyelmi eljárást indított több rendőr ellen.¹⁵

¹⁵ 2010 februárjában az országos rendőrfőkapitány helyt adott a Független Rendészeti Panasztestület (FRP) állásfoglalásának a 2009. február 23-án Tatárszentgyörgyön elkövetett gyilkosság áldozatainak alapjogsérelmérol;

85. A meghozott intézkedések ellenére a Tanácsadó Bizottság azt állapította meg, hogy a rendország részéről tanúsított diszkriminatív magatartás továbbra is jelentős problémát jelent.

Ajánlások

86. A Tanácsadó Bizottság felkéri a hatóságokat, hogy minden esetben eredményesen vizsgálják ki és büntessék a rendörök részéről tanúsított bántalmazó fellépést és az általuk elkövetett diszkriminatív tetteket. Több eszközt kell a Független Rendészeti Panasztestület rendelkezésére bocsátani a rendori fellépés monitorozására és kivizsgálására.
87. A hatóságoknak tovább kell bővíteni a rendori állományt a nemzeti kisebbségekhez tartozó, foként roma származású személyekkel. A meglévő törekvésekre támaszkodva kell továbbhaladni a rendország emberi jogi képzését illetően, ideértve a kisebbségi jogokat. Létfontosságú továbbá a folyamatos párbeszéd és együttműködés biztosítása a rendország és a nemzeti kisebbségek között.
88. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a megfelelő intézkedések meghozatalát annak biztosítására, hogy a rendori erők szakszerűen lépjenek fel a gyűlöltre uszító rasszista magatartással szemben a nagygyűlések, felvonulások, és egyéb tüntetések alkalmával.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 9. cikke

A kisebbségekhez tartozó személyek médiához való hozzáféréseinek jogi keretei

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

89. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt tanácsolta a hatóságoknak, hogy növeljék, de legalább tartsák szinten a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek részére készített rádió- és televíziós adások sugárzásához szükséges anyagi és muszaki támogatást.
90. Mivel a kisebbségi programok részére fenntartott idosávok nem tették lehetővé, hogy sok nézőhöz és hallgatóhoz eljussanak, a Tanácsadó Bizottság arra kérte a hatóságokat, hogy a kisebbségeket képviselő nemzeti testületekkel konzultálva vizsgálják felül a programok idosávjait.

Jelenlegi helyzet

91. A Tanácsadó Bizottság örömmel állapítja meg, hogy a rádió- és televízió-csatornák továbbra is a nemzeti kisebbségek nyelvein sugározzák adataikat. Mindenekelőtt azt emeli ki, hogy a Kisebbségi Törvény módosítását követően 2005 óta önálló költségvetés garatálja a magas színvonalú kisebbségi musorok készítését és terjesztését, és új kisebbségi nyelvű közrádió-állomást indítottak, amely több, kimondottan a roma lakosság részére szánt musort sugároz.
92. Mindazonáltal a Tanácsadó Bizottságot arról tájékoztatták, hogy a Magyar Televízió támogatása 2010-ben drasztikusan csökkent. Olyan állítások is eljutottak hozzá, amelyek szerint a Magyar Televízió megelégszik azzal, hogy a jövőben a régi kisebbségi musorokat ismétli, és hogy nem áll szándékában új musorokat készíteni. A Tanácsadó Bizottságot aggasztja, hogy ha a Magyar Televízió valóban így jár el, azzal megszegi a Médiatörvényt. Tudomásul véve a kormány politikai szándékát arra, hogy a helyzet alakulását a kisebbségi önkormányzatok

közigazgatási döntést fogadott el, amelyben jóváhagyta az FRP megállapításait, és kijelentette, hogy a mulasztásokért felelős két rendor ellen fegyelmi eljárást indított.

képviseloivel közösen szoros figyelemmel kíséri, a Tanácsadó Bizottság kéri a magyar hatóságokat, hogy tegyék meg a megfelelo lépéseket annak érdekében, hogy a szóban forgó költségvetési megszorítások ne érintsék méltánytalanul a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeket.¹⁶

93. Ezen túlmenően, a nemzeti kisebbségek képviseloitől kapott tájékoztatás szerint a kisebbségi nyelvu musorokat továbbra is fomsoridon kívül sugározzák, amikor csak kevés emberhez juthatnak el. A Tanácsadó Bizottság sajnálatosnak tartja, hogy ez a nemzeti kisebbségek képviseloitől által már évek óta kifogásolt állapot változatlanul fennáll. Megállapítja, hogy a Kisebbség- és Nemzetpolitikáért Felelos Szakállamtitkárság által 2008-ban felállított Média Munkacsoport többszöri nekifutásra sem tudott megállapodni a Magyar Televízióval ebben az ügyben. A Tanácsadó Bizottság ismételten kinyilvánítja, hogy a magyar hatóságoknak meg kell hozniuk a megfelelo intézkedéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyekhez eljussanak a nekik szánt musorok.

Ajánlások

94. A Tanácsadó Bizottság felszólítja a hatóságokat, hogy lelkiismeretesen biztosítsák a köztelevízió musorsugárzásának jogszerűségét abban a tekintetben, hogy a vonatkozó jogszabályoknak megfeleloen továbbra is készítsen és terjesszen kisebbségi nyelvu programokat.
95. A hatóságoknak továbbá határozott lépéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a kisebbségi képviselőkkel egyeztetve megoldást találjanak a kisebbségeknek szánt musorok sugárzási idejének problémájára.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 10. cikke

A kisebbségi nyelvek használata a közigazgatásban

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

96. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a magyar jogszabályi keretek kompatibilisek a Keretegyezménnyel, és azt kérték a hatóságoktól, hogy folytassák a kisebbségi nyelvek közigazgatásban történő használatának elosegítése terén tett erofeszítéseiket.

Jelenlegi helyzet

97. A Tanácsadó Bizottság nem tud semmilyen kiemelkedő problémáról ezen a területen. Örvedetesnek tartja, hogy 2008 óta a romani és a beás nyelveket is lehet használni a közszférában, illetve a közigazgatási eljárások során, és reméli, hogy mindez elosegíti majd az ezeket a nyelveket használó személyek beilleszkedését a társadalomba.

Ajánlás

98. A Tanácsadó Bizottság azt tanácsolja, hogy a hatóságok továbbra is ösztönözzék a nemzeti kisebbségeket arra, hogy az államigazgatási szervekkel való ügyintézés során saját nyelvüket használják.

¹⁶ A Médiatörvény értelmében a közszolgálati rádió- és televíziós csatornák kötelesek kisebbségi nyelvu musorokat létrehozni és terjesszteni.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 11. cikke

A vezetéknev és keresztnév anyanyelvu használata

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

99. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt tanácsolta a hatóságoknak, hogy folytassák a vezetéknevek és keresztnévek nyilvántartását végzo tisztviselok képzését annak érdekében, hogy tudatosítsák bennük a kisebbségi önkormányzatok által vezetett nyilvántartások fontosságát.

Jelenlegi helyzet

100. A Tanácsadó Bizottság nem tud semmilyen kiemelkedo problémáról ezen a területen. Örvedetesnek tartja, hogy specifikus képzéseket indítottak a tisztviselok számára, amely a kisebbségi önkormányzatok által készített születési és házassági nyilvántartások vezetéséhez használt új számítógépes rendszerek használatához nyújt segítséget, és egyszersemind az összes vezetéknev és keresztnév fordítását is tartalmazza. A Tanácsadó Bizottság üdvözli azt a tényt is, hogy 2007 óta a földrajzi nevek hivatalos nyilvántartása kisebbségi nyelveken szereplo neveket is tartalmaz.

Ajánlás

101. A Tanácsadó Bizottság azt javasolja, hogy a hatóságok folytassák a Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 11. cikke végrehajtása érdekében megkezdett erofeszítéseiket a vezetéknevek és keresztnévek helyes használata és nyilvántartása terén.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 12. cikke

A roma gyerekek helyzete az oktatás terén

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

102. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt javasolta a magyar hatóságoknak, hogy szüntessék meg a roma gyermekek szellemileg visszamaradott tanulók számára létrehozott speciális oktatási intézményekben való indokolatlan, rendszeres elhelyezésének gyakorlatát, és vessenek véget a romákat sújtó szegregációnak az oktatásban.

103. A Tanácsadó Bizottság a vonatkozó jogszabályok megerosítését kérte abból a célból, hogy biztosítsák azok megfelelo gyakorlati végrehajtását és a helyi hatóságok oktatásszervezo tevékenységének felügyeletét többek között azzal, hogy kirekesztés vagy diszkrimináció esetén legyen lehetőség bírságok és egyéb büntetések kirovására. A Tanácsadó Bizottság azt is kérte a magyar hatóságoktól, változtassanak a magántanulói státusz megadásának döntéshozatali mechanizmusán.

Jelenlegi helyzet

104. A Tanácsadó Bizottság mély aggodalommal állapítja meg, hogy a roma gyermekek továbbra is diszkrimináció áldozatai az oktatási rendszerben. Az iskolába járó roma gyermekek aránya az egész ország területén jelentosen alacsonyabb, mint a többi gyermeké – főleg a lányok esetében –, noha különböző felzárkóztató képzoprogramokat és támogatásokat biztosítanak a

továbbtanulni kívánó roma fiatalok számára.¹⁷ Annak ellenére, hogy viszonylag magas arányban kezdenek általános iskolai tanulmányokat, az általános iskola végére jelentős a lemorzsolódás (lásd még 15. cikk, 128-133. bekezdések).

105. A Tanácsadó Bizottság különösen aggódik amiatt, hogy a speciális iskolákban, vagy közoktatási intézményekben elhelyezett roma diákok szegregációja általános maradt annak ellenére, hogy a magyar hatóságok egyértelmű politikai célja, hogy véget vessenek e jelenségnek.¹⁸ Ez a gyakorlat nem egyeztethető össze a Keretegyezménnyel.
106. A Tanácsadó Bizottságot aggasztja, hogy továbbra is nagy számban vannak olyan iskolák, amelyekben a tanulók döntő többsége roma származású. Tisztában van azzal, hogy ez mindenekelőtt annak tudható be, hogy a kisfalvakban, vagy a hátrányos helyzetű városi zónákban magas a roma lakosság aránya, és a szülők jobbra a helyi gyűjtőkörzetbe iskolázzák be gyermekeiket. A látogatása során kapott információk alapján a Tanácsadó Bizottság azt állapította meg, hogy a roma gyermekek magas koncentrációja ezekben az iskolákban sajnos nem csak de facto szegregációt eredményez, de az oktatás színvonalának jelentős romlásához is vezet. A jelek szerint nem csupán a felszereltség szegényesebb, mint más iskolákban, de az oktatás színvonala is alacsonyabb azon oktatási intézményekben, amelyekben a tanulók többsége roma származású.¹⁹ A Tanácsadó Bizottság aggodalommal állapítja meg, hogy ez a helyzet káros hatással van ezeknek a gyermekeknek az oktatására, és aláássa esélyeiket arra, hogy tanulmányaikat középiskolában folytathassák.
107. A Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a magyar hatóságok tisztában vannak ezzel a problémával, és hogy különféle intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy változtassanak a helyzeten. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló törvényben explicit módon szerepel az iskolai szegregáció tiltása.²⁰
108. A speciális, szellemi fogyatékossgal élő tanulók számára fenntartott iskolákban indokolatlanul elhelyezett roma gyermekek ügyében a Tanácsadó Bizottság azt állapítja meg, hogy a szellemi képességeiket felmérő orvosi vizsgálatokat követően számos roma gyermeket átirattak a rendes iskolarendszerbe. Ezen túlmenően, 2008 óta a rehabilitációs bizottságok új

¹⁷ 2007-ben mintegy 23 000, a roma közösséghez tartozó személy részesült közpénzekből juttatott támogatásban, köztük 2007-ben 1600 személy egyetemi tanulmányok céljára (lásd az Education International 2007. júniusi Barométerét az emberi és szakszervezeti jogokról az oktatásban).

¹⁸ Lásd még az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 2007. január 4-én kiadott független szakértői jelentését a kisebbségi kérdésekről (AIHRC/4/9/Add.2), valamint az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának 2008. január 16-án kelt záró megjegyzéseit Magyarországról (E/C.12/HUN/CO/3).

¹⁹ A Tanácsadó Bizottságot arról tájékoztatták, hogy a szegregáció ilyen formájának egy másik oka, hogy a magyar jogszabályok értelmében a szülők tetszés szerint választhatnak iskolát gyermekük részére, és a nem a roma közösséghez tartozó szülők gyakran nem íratják be gyermeküket a sok roma tanulóval rendelkező iskolákba, sőt olyanok is vannak, akik kiveszik gyermeküket az ilyen iskolákból.

²⁰ A Közoktatási Törvény, valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló törvény módosításainak köszönhetően bővült az Oktatási Hivatal felelősségi köre. Ez a szerv szoros együttműködésben dolgozik az Egyenlő Elbánás Hatósággal az iskolarendszerben esetlegesen fennmaradó bármiféle szegregáció felderítésén. Az Oktatási Hivatal iskolai látogatásokat tesz, különös tekintettel azokra a városokra, amelyek hatóságainál már történt bejelentés szegregációról, vagy ahol az önkormányzatot korábban már elmarasztalták szegregációs ügyekben.

értékelo eszközt használnak, amely a társadalmi és kulturális különbségekre összpontosítva a roma gyermekek specifikus helyzetét jobban számításba veszi.

109. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy a hatóságok a gyujtokörzetek meghatározásának felülvizsgálata mellett döntöttek a szegregáció-gyanús esetekben. Az iskolai körzetek földrajzi meghatározásánál a Közoktatási Törvény most már kötelezővé teszi a gyujtokörzetek felülvizsgálását abban az esetben, ha az állami iskolákba beíratott „halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek” (lásd a pontos meghatározást a 110. bekezdésben) aránya magasabb, mint 25%. Az állami iskoláknak ezentúl nem áll jogukban megtagadni az iskolába történő felvételt egy tanulótól, és előre meghatározott sorrendben vehetik fel diákjaikat.²¹
110. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy a hatóságok általános, jogszabályi, pénzügyi és oktatási intézkedéseket is hoztak a hátrányos helyzetű gyermekek iskolarendszerbe történő integrálásának javítása érdekében. A Közoktatási Törvény új fogalmat vezetett be az eltérő társadalmi és kulturális háttérrel rendelkező gyermekek megnevezésére („halmozottan hátrányos helyzetű gyermek”). Azok a tanulók lehetnek e kezdeményezés kedvezményezettjei, akiknek szülei csak általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, az iskolák modern követelményrendszerét nehezen tudják értelmezni, és hátrányos gazdasági környezetük révén kiegészítő családi pótlékra jogosultak. Az ebbe a kategóriába sorolható gyermekek speciális oktatási és pénzügyi támogatásban részesülnek általános és középiskolai tanulmányaik alatt.
111. A Tanácsadó Bizottság üdvözli a tekintélyes erőfeszítéseket, amelyeket a hatóságok a „halmozottan hátrányos gyermekek” esélyegyenlőségének elősegítése érdekében tettek. Bár ezek az intézkedések nem kifejezetten a roma gyermekeket célozzák, mégis nekik kedvez leginkább, mivel sokan közülük megfelelnek a meghatározott feltételeknek. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy annak elkerülése érdekében, hogy a „halmozottan hátrányos helyzetű” gyermekeket önkényesen külön osztályokba csoportosítsák egy átlagos iskolán belül, a hatóságok több feltételhez kötik a gyermekek integrációját célzó pénzügyi segélyeket: az érintett iskoláknak esélyegyenlőségi tervet kell elfogadniuk, és a „halmozottan hátrányos helyzetű” gyermekek aránya egy-egy osztályban nem haladhatja meg az 50%-ot.
112. A Tanácsadó Bizottság azt is érdeklődéssel állapította meg, hogy a gyermekek iskola előtti oktatásának biztosítása érdekében új óvodák épülnek az ilyen létesítménnyel korábban nem rendelkező falvakban.²² Hogy a szülőket ösztönözzék az óvoda igénybevitelére, pénzügyi támogatásban részesülnek ruha- és élelmiszervásárlásra, és ingyen étkezést biztosítanak gyermekeik részére.
113. Ennek ellenére a roma képviselők elmondása szerint a roma gyermekek komoly nehézségekkel néznek szembe az óvodai beiratkozáskor, mivel szüleikkel együtt olyan idegen

²¹ A sorrend a következő: elsoként a helyi gyujtokörzetben élő gyermekeket veszik fel, ezután a más gyujtokörzetbe tartozó, beiratkozni kívánó, hátrányos helyzetű gyermekek következnek, végül pedig azok, akiknek van az adott iskolában tanuló testvére. A hátralévő helyeket sorshúzás alapján osztják ki. A magániskolákba felvett tanulók 25%-a csak olyan gyermek lehet, aki a helyi gyujtokörzetben él.

²² Pénzügyi támogatásban részesülnek azok az óvodák, ahol az óvoda felvételi körzetében élő „halmozottan hátrányos helyzetű” gyermekek legalább 70%-a részt vesz az óvodai nevelésben, azzal a feltétellel, hogy az óvodába beíratott gyerekek számához viszonyítva ezeknek a gyermekeknek az aránya eléri a 15%-ot.

szokásokkal és szabályokkal találkoznak, amelyek addig ismeretlenek voltak a család számára. Míg a Tanácsadó Bizottság helyesli a hatóságok azon törekvését, hogy elősegítsék a roma gyermekek óvodai nevelésben való részvételét, és megállapítja, hogy a multi-diverzitás – többek között a kulturális és társadalmi sokszínűség – érvényesítése mára része a tanári képzési programoknak, kéri a hatóságokat, hogy a roma mediátorok és asszisztensek fokozott támogatásával gondoskodjanak a gyermekek iskolai rendszerbe történő fokozatos integrálásáról.

114. Míg a Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel figyeli a magyar hatóságok által az elmúlt években hozott intézkedéseket, nyugtalanítják a korlátozott eredmények. Például a szegregáció jogszabályi tiltása ellenére több partnerünk is arról számolt be, hogy az intézkedés gyakorlati megvalósítása továbbra is korlátozott. A Tanácsadó Bizottságot aggasztja továbbá, hogy noha számos bírósági döntés született arról, hogy helyi intézmények megszegték a szegregáció tilalmát, az érintett iskolák a jelek szerint még nem tették meg a megfelelő lépéseket a probléma megoldása érdekében.

Ajánlások

115. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy további késlekedés nélkül vessenek véget a roma gyermekek iskolai szegregációjának, és fokozzák erőfeszítéseiket arra, hogy megoldást találjanak az oktatási rendszer azon hiányosságaira és nehézségeire, amelyekkel a roma gyermekek szembenéznek. A számos dicséretes kezdeményezést elismerve a Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy folyamatosan kövessék figyelemmel a szóban forgó kezdeményezéseket, és vizsgálják meg azok hatását az iskolák tényleges helyzetére, hogy lehetővé tegyék mielőbbi alkalmazásukat azokon a helyeken, ahol szükség van erre.
116. A Tanácsadó Bizottság felkéri a hatóságokat, hogy folytassák a speciális iskolákba indokolatlanul elhelyezett roma gyermekek rendes iskolákba való áthelyezését.
117. A Tanácsadó Bizottság felkéri a hatóságokat, hogy tegyék meg a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy kialakuljon és erősödjön a kölcsönös bizalom és megértés légköre a roma szülők és az iskolai alkalmazottak – főként a tanárok – között. Ehhez tanári továbbképzésekre, roma mediátorok és asszisztensek igénybevételére, illetve a roma szülők tudatosságának növelésére van szükség. Tekintettel a romák iránti többnyire ellenséges közhangulatra, a tudatosság növelésére van szükség a gyermekek, szüleik, és a széles nyilvánosság körében egyaránt.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 14. cikke

A Kisebbségi nyelvek oktatása

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

118. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a kisebbséghez tartozó gyerekeknek csak kis hányada tanul a kisebbségi nyelven kétnyelvu vagy egynyelvu intézményekben, és kérte a magyar hatóságokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket a kisebb létszámú kisebbségek kisebbségi nyelvoktatásának fejlesztése érdekében, és hogy vezessenek be kétnyelvu oktatási formákat azoknál a nagyobb létszámú közösségeknél, ahol létező igény van erre.

Jelenlegi helyzet

119. A Tanácsadó Bizottság üdvözli, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól rendelkező törvény 2005. évi módosítása a kisebbségeket képviselő önkormányzatokat nagyobb autonómiával ruházta fel az oktatás terén. Az önkormányzatok ma már iskolákat szervezhetnek át, újakat hozhatnak létre, és maguk gondoskodhatnak azok adminisztratív, oktatási és pénzügyi irányításáról. Ezek az öröndetes elorelépések lehetővé tették több kisebbségi önkormányzat számára is, hogy új iskolákat vezessenek. A német kisebbséget képviselő országos önkormányzat két újabb iskola muködtetési jogát vette át, és jelenleg már nyolcat irányít. A szlovák kisebbséget képviselő országos önkormányzat, amely nemrégiben vett át egy iskolát, jelenleg már hármat irányít, a horvát pedig egyet.
120. A Tanácsadó Bizottság meglelégedéssel állapítja meg, hogy a kisebbségi nyelvek tanítása beépült a közoktatási rendszer minden szintjébe, és tudomásul veszi a hatóságok törekvését arra, hogy folytassák a kétnyelvu oktatási módszerek fejlesztését és a kisebbségi nyelvek oktatását,

illetve a kisebbségi nyelveken történo oktatást.²³ A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy a romani és a beás nyelveket immár elismerik kisebbségi nyelvként, és hogy ezeken a nyelveken is van lehetőség tantárgyakat hallgatni. Egy kétnyelvu részleg felállítását is tervezik a Pécsi Cigány Kisebbségi Önkormányzat által muködtetett Gandhi Iskolában. A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy az Oktatási Minisztérium továbbra is támogatja a kisebbségi nyelveket tanító tanárok képzését, új kézikönyveket szerkesztettek a kisebbségi nyelvek tanításához, és az állam jelentos támogatást biztosít azon iskolai épületek felújítási munkálataira, amelyekben kisebbségi nyelveken folyik az oktatás.

121. A Tanácsadó Bizottság által kapott információk alapján a kétnyelvu rendszer (amelyben az óratervi órák 50%-át kisebbségi nyelven, és legalább 3 tantárgyat 50%-ban magyarul tanítanak) egyre vonzóbb a kisebbségek számára, noha a nagyobb létszámú kisebbségek továbbra is egynyelvu kisebbségi iskolákba járatják gyermekeiket.²⁴ Ezen elorelépések ellenére a Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy a kisebb létszámú kisebbségek számára a jelek szerint továbbra is nehézségeket okoz a saját iskola létrehozása, ezért azt javasolja, több erőforrást különítsenek el annak érdekében, hogy a kisebb létszámú kisebbségekhez tartozó gyermekek saját anyanyelvi képzésben részesülhessenek.

Ajánlás

122. A Tanácsadó Bizottság bátorítja a hatóságokat, hogy folytassák erőfeszítéseiket annak érdekében, hogy a kisebbségi önkormányzatok átvehessék és irányíthassák saját iskoláikat, és kétnyelvu oktatási rendszert alakíthassanak ki. Felhívja a hatóságok figyelmét arra, hogy fordítsanak külön figyelmet a kisebb létszámú kisebbségek igényeire.

A kisebbségi oktatás finanszírozása

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

123. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság üdvözölte a magyar hatóságok figyelemre méltó erőfeszítéseit a kisebbségek oktatása terén, ugyanakkor felhívta a figyelmet azon iskolák finanszírozási problémáira, ahol kisebbségi nyelven folytattak oktatást vagy tartottak szakköröket. Ennek kapcsán a kisebbségeket képviselő önkormányzatok gyakran illették kritikával a helyi hatóságok forráselosztással kapcsolatos döntéseit.

Jelenlegi helyzet

124. A Tanácsadó Bizottság meglelégedéssel veszi tudomásul, hogy a kisebbségi önkormányzati képviselők elismerik, hogy az iskolák finanszírozása terén 2005 óta jelentos elorelépés történt. A kisebbségeket képviselő önkormányzatok számára biztosított teljes pénzügyi autonómiának köszönhetően mára megoldottnak tunnek a múltban tapasztalt problémák, nevezetesen a túlzottan összetett pénzügyi rendelkezések, a helyi hatóságok és a

²³ Az ilyen lehetőségeket biztosító létesítmények nagyobb állami támogatásban részesülnek (a szokásos támogatáson felül 70%), mint azok, amelyek magyarul oktatják az általános tantervet.

²⁴ A Tanácsadó Bizottság rendelkezésére álló információk szerint 2004 és 2008 között általános és középiskolai szinten stabil maradt az egynyelvu, kisebbségi nyelven oktató iskolákba járó tanulók száma, viszont több gyermeket írtak be kétnyelvu óvodákba az elmúlt években.

kisebbségi önkormányzatok közötti problematikus kapcsolat, illetve a helyi hatóságok döntéseiből eredően lecsökkentett finanszírozás.

125. Mindazonáltal a Tanácsadó Bizottságot arról tájékoztatták, hogy némely helyi hatóság és helyi cigány kisebbségi önkormányzat között továbbra is vannak nézeteltérések az állami pénzek felhasználási módjait illetően. A Tanácsadó Bizottság értesülései szerint a rendelkezésre álló finanszírozást nem használták ki megfelelően a roma kultúra oktatására, valamint a romani és a beás nyelvek tanítására. A Tanácsadó Bizottság véleménye szerint a központi hatóságok felelőssége, hogy a gyakorlatban is érvényesítse a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól rendelkező törvény azon rendelkezéseit, amelyek a kisebbségi önkormányzatok részére a kisebbségi nyelvű oktatás irányítása terén autonómiát biztosítanak.

Ajánlás

126. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy minden szinten – főképpen helyi szinten – biztosítsák a kisebbségi önkormányzatok elojogait és autonómiáját az oktatás finanszírozása terén.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 15. cikke

A kisebbségek gazdasági és szociális életben történő részvétele

Az előző két monitorozási kör megállapításai

127. Az előző monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt javasolta, hogy – főként a helyi szinten létező szegregáció leküzdése révén – fokozzák a romák lakhatási körülményeinek javítását célzó erőfeszítéseket. A Tanácsadó Bizottság továbbá javasolta, hogy gyűjtsenek adatokat a romák egészségi állapotáról és ellátáshoz való hozzáféréseiről, és erősítsék a küzdelmet a romákat sújtó krónikus alulfoglalkoztatottság ellen.

Jelenlegi helyzet

128. A Tanácsadó Bizottságot mélyen aggasztja, hogy a romák még mindig nem tudnak ténylegesen részt venni a gazdasági és társadalmi életben annak ellenére, hogy a magyar hatóságok számos lépést tettek a romák integrációjának elősegítése érdekében az élet különféle területein.²⁵ A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy 2007 júniusában a magyar Országgyűlés határozatot hozott a Roma Integráció Évtizede Program keretében megvalósítandó stratégiai tervről. A tervnek négy fő prioritása van: a romák oktatáshoz való hozzáféréseinek javítása, a foglalkoztatás, a megfelelő lakhatási körülmények és az egészségügyi ellátás. Hogy lépést tartsanak a helyzet alakulásával, két évente felülvizsgálják a terv végrehajtását, illetve a biztosítandó költségvetési forrásokat²⁶ (lásd a 4. cikk 54. bekezdésében szereplő észrevételeket).
129. A Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a „roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs program” 30 településen történő végrehajtására mintegy 2,875 milliárd forintot irányoztak elő. A rendes lakhatási körülményeket nem biztosító, megfelelő

²⁵ Lásd az ENSZ Emberi Jogi Tanácsának 2007. január 4-én kiadott független szakértő jelentését a kisebbségi kérdésekről (AIHRC/4/9/Add.2), valamint az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának 2008. január 16-án kelt záró megjegyzéseit Magyarországról (E/C.12/HUN/CO/3).

²⁶ A költségvetésből juttatott források összege 2007-ben 4467,7 millió forint, 2008-ban pedig 5238,7 millió forint volt.

infrastruktúrával nem rendelkező hátrányos helyzetű területeken nagy számban élő roma közösségeket sújtó szegregáció leküzdése céljából 160 szegregáció-ellenes tervet dolgoztak ki annak érdekében, hogy a romákat a többségi közösségek által is lakott településekre költöztessék. Ezen intézkedések ellenére számos roma család él továbbra is elégtelen lakhatási viszonyok között.

130. Végül a Tanácsadó Bizottság csatlakozik a Szociális Jogok Európai Bizottságának azon megfigyeléséhez, mely szerint a romák lakhatási helyzete továbbra is aggasztó, és hogy Magyarországon a romák illegálisan lakott házakból történő kilakoltatása továbbra is aránytalanul magas.²⁷ Míg a Tanácsadó Bizottság tisztában van azzal, hogy a kilakoltatási eljárás minden olyan törvénytelen lakásfoglalót érint, aki nem tulajdonosa az ingatlannak, vagy nem bérlő, mélyen aggasztja a jelenség romákra gyakorolt aránytalanul nagy hatása, és főleg a rendkívül nehéz gazdasági és szociális helyzetben élő gyermekek érintettsége.
131. Bár felismeri, hogy az állami foglalkoztatási ügynökségek nagy számban juttattak roma munkavállalókat munkához²⁸, a Tanácsadó Bizottság sajnálattal tapasztalja, hogy még mindig általánosan kevés a munkalehetőség számukra, és érdeklődéssel állapítja meg, hogy specifikus képzéseket indítottak végzős roma fiatalok részére, amelyek elősegítik köztisztviselőként történő elhelyezkedésüket a minisztériumokban, illetve hogy 300 további roma rendőr felvételét helyezték kilátásba.
132. Az Egészségügyi Minisztérium programokat indított a különösen hátrányos helyzetű területeken élők egészségi állapotának javítására. Bár a programok nem csupán a romákat célozzák, a legsebezhetőbb rétegeként ok a legfőbb kedvezményezettjei. A hangsúlyt két szempontra helyezték: a megelőzés erősítése azáltal, hogy tudatosítják az orvosi ellenőrzések fontosságát a roma szülőkben, illetve az egészségügyi dolgozók diszkrimináció-mentes hozzáállásának biztosítása. A Tolerancia az Egészségért Program célja az egészségügyi szakma felvilágosítása a roma hagyományokról és kultúráról, valamint roma mediátorok kórházi foglalkoztatása.
133. A Tanácsadó Bizottság részére eljuttatott információk egy része azt jelzi, hogy a roma lakosságot sebezhetősége miatt különösen érzékenyen érintette az új gazdasági válság. Ebben a kontextusban a Tanácsadó Bizottság szeretné felhívni a hatóságok figyelmét a Miniszteri Bizottság tagállamoknak címzett, a romákra és/vagy az utazókra vonatkozó európai politikákról szóló Rec(2008)5. számú Ajánlására²⁹, amely felkéri azokat az államokat, amelyek ezt még nem tették meg, hogy „mérlegeljék a nemzeti jogszabályok koherens és átfogó módosításának lehetőségét, hogy olyan politikát vezethessenek be, amely kezelni tudja a romákkal és/vagy

²⁷ Konklúziók XVIII-I, Magyarország, 16. cikk.

²⁸ 2008-ban 3,5 milliárd forintot fordítottak a roma közösséghez tartozó személyek képzésére „foglalkoztathatóságuk” növelése érdekében. A foglalkoztatási ügynökségek 2004-ben 15 000, 2005-ben 19 000, 2006-ban és 2007-ben 17 000 romának segítettek elhelyezkedni.

²⁹ A Miniszteri Bizottság 2008. február 20-án, a miniszterhelyettesek 1018. ülésén elfogadott CMIRec(2008)5 számú Ajánlása.

utazókkal szembeni jogi és/vagy társadalmi megkülönböztetést, és érvényre juttatja az egyenlőség elvét”³⁰

Ajánlások

134. A Tanácsadó Bizottság sürgeti a hatóságokat, hogy a roma képviselőkkel szoros együttműködésben erősítsék meg azokat az intézkedéseket, amelyek biztosítják, hogy a Roma Integráció Évtizede Cselekvési Terv végrehajtása lényeges és tartós előrelépést jelentsen a hátrányos helyzetű romák gazdasági és társadalmi életben való részvétele terén. Gondoskodni kell ezen intézkedések rendszeres monitorozásáról és hatásuk gondos kiértékeléséről.
135. A magyarországi romák különös sebezhetőségére, illetve a gazdasági és társadalmi életből való kirekesztettségükre való tekintettel a magyar hatóságoknak számba kell venniük, hogy milyen lehetőségek vannak olyan további intézkedésekre, amelyek segítik a romák elhelyezkedését és azt, hogy ténylegesen részesüljenek az egészségügyi és szociális ellátásból.

³⁰ Lásd még a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának második tematikus tanulmányát a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek tényleges részvételéről a kulturális, társadalmi és gazdasági életben, valamint a közügyekben (2008), 127. és 128. bekezdés.

A kisebbségek parlamenti képvisellete

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

136. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt javasolta a magyar hatóságoknak, hogy folytassák a kisebbségek parlamenti képviselétének megoldása érdekében megkezdett munkát.

Jelenlegi helyzet

137. A Tanácsadó Bizottság mélyen sajnálja, hogy az első Vélemény elfogadása óta nem történt érdemi előrelépés a kisebbségek parlamenti képvisellete ügyében. Komolyan aggasztja az a tény, hogy bár a Magyar Köztársaság Alkotmánya és a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvény általánosságban véve garantálja a kisebbségek képviselétét az Országgyűlésben, továbbra sem sikerült politikai konszenzust kialakítani ebben a kérdésben.
138. A Tanácsadó Bizottság figyelmét felhívták arra a tényre, hogy ez a probléma szorosan kapcsolódhat a magyar Országgyűlés méretének több politikai párt által javasolt karcsúsításának általánosabb kérdésével. Ebben az összefüggésben nehezen képzelhető el, hogy szert lehet tenni arra a minosított kétharmados többségre, amelyre szükség van a kisebbségi képviselők Országgyűlésbe történő delegálását lehetővé tévő törvénytervezetet benyújtásához. Ráadásul a jelek szerint a kisebbségi önkormányzatok között is véleménykülönbségek vannak ez ügyben, ami még valószínűlenebbé teszi egy gyors és tartós megoldás megszületését. Ezen szempontok figyelembe vétele mellett a Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy annak ellenére, hogy Magyarország igen fejlett kisebbségi konzultációs rendszerrel rendelkezik, a szóban forgó képviselők nélkül a kisebbségekhez tartozó személyek nem vehetnek ténylegesen, teljes mértékben részt a lényeges döntéshozatali folyamatokban.³¹

Ajánlások

139. A Tanácsadó Bizottság eroteljesen sürgeti a magyar hatóságokat, hogy határozott lépéseket tegyenek annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek parlamenti képvisellete mielőbb megoldódjon.

A kisebbségi önkormányzatok működése és reformja

Az elozo két monitorozási kör megállapításai

140. Az elozo monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság azt javasolta, hogy tegyék egyértelművé a kisebbségi önkormányzatok kompetenciáját, valamint az állami támogatásokat és a helyi hatóságokat szabályozó jogszabályi rendelkezéseket. Azt javasolta, hogy Magyarország folytassa a kisebbségi önkormányzatok működési és pénzügyi autonómiájának erősítéséért tett erőfeszítéseket a közintézetek átvétele, működtetése és irányítása tekintetében, és tisztázza az állami és a helyi hatóságok finanszírozási és támogatási rendszerét, hogy megoldódjanak a kisebbségi önkormányzatok és a helyi hatóságok közötti problémák.

³¹ Lásd még a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának második tematikus tanulmányát a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek tényleges részvételéről a kulturális, társadalmi és gazdasági életben, valamint a közügyekben (2008), 74. bekezdés).

Jelenlegi helyzet

141. A Tanácsadó Bizottság megállapítja, hogy 2007 óta a kisebbségi ügyek koordinációja kizárólagosan a Kisebbségekért Felelős Szakállamtitkárság hatáskörébe tartozik, a nemzetpolitikáért pedig közvetlenül a miniszterelnök felelős.
142. A Tanácsadó Bizottság meglelégedéssel állapítja meg, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól rendelkező törvény 2005. évi módosítása érezhetően megnövelte a kisebbségi önkormányzatok kompetenciáit, amelyek mára valódi működési és pénzügyi autonómiával bírnak. Ezen túlmenően, 2007 óta nem csupán országos és helyi szintű kisebbségi önkormányzatok léteznek, hanem regionális szintűek is. A 2007. márciusi választások folyamán a tizenhárom nemzeti és etnikai kisebbség megválasztotta új országos képviselőit. Közülük tizenegy kisebbségnek³² most először nyílt lehetősége arra, hogy egy vagy több regionális önkormányzatot állítson fel saját képviselőitére.
143. A Tanácsadó Bizottság üdvözli e pozitív fejleményeket, amelyek intenzívebbé teszik a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek tényleges részvételét az őket érintő ügyekben, és annak ellenére, hogy az állami támogatás általános csökkenésével kapcsolatban kritikák merültek fel, megállapítja, hogy partnerei az új lehetőségekkel kapcsolatban általában véve elégedettek.
144. A Tanácsadó Bizottság érdeklődéssel állapítja meg, hogy megkezdődtek a tárgyalások a kormány és a kisebbségi önkormányzatok között a nemzeti és etnikai kisebbség jogairól rendelkező jogszabályok alapos felülvizsgálatáról. Minden érdekelt álláspontja egyezik abban, hogy új, általános jogi keretet kell létrehozni, amely a kisebbségi önkormányzatok valamennyi aspektusát egy törvényben szabályozza a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek tényleges részvételének elősegítésére a kulturális, társadalmi és gazdasági életben, valamint a közügyekben. A Tanácsadó Bizottság üdvözli ezt a második tematikus tanulmányával összhangban lévő kezdeményezést, és kéri a magyar hatóságokat, hogy aktívan támogassák a szóban forgó projektet.
145. A Tanácsadó Bizottság kéri a hatóságokat, hogy tegyenek további erőfeszítéseket annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek az őket képviselő kisebbségi önkormányzatokon keresztül részt vegyenek a nemzeti, regionális és helyi szintű döntéshozatali folyamatokban. Arra kéri a hatóságokat, hogy a nemzeti kisebbségek képviselőivel egyeztetve folytassák a kisebbségek jogairól szóló általános jogszabályi keretek lefektetése érdekében megkezdett tárgyalásokat.

A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény 18. cikke

A határokon átnyúló együttműködés

Az előző két monitorozási kör megállapításai

146. Az előző monitorozási körök alkalmával a Tanácsadó Bizottság meglelégedéssel vette tudomásul, hogy Magyarország számos kétoldalú szerződést és kulturális egyezményt írt alá a kisebbségekhez tartozó személyek védelmére, és javaslatot tett a Szerbiával aláírt szerződésben szereplő vegyes testületek létrehozására.

³² A szlovén és a román kisebbségek képviselői még nem hoztak létre regionális önkormányzatot.

Jelenlegi helyzet

147. A Tanácsadó Bizottság örömmel állapítja meg, hogy a Szerbiával aláírt kétoldalú szerződésben tervezett vegyes bizottságokat felállították, és hogy a szóban forgó bizottságok szabályos időközönként üléseznek.

III. Záró rendelkezések

148. A Tanácsadó Bizottság úgy véli, hogy jelen záró megjegyzések képezhetik a Miniszteri Bizottság Magyarországgal kapcsolatos majdani konklúzióinak és ajánlásainak alapját.

Pozitív fejlemények két monitorozási kört követően

149. Magyarország proaktívan közelítette meg a monitorozási folyamatot, és hasznos lépéseket tett annak érdekében, hogy az első két monitorozási kör eredményeit közzétegye. A hatóságok befogadó hozzáállásról tettek tanúbizonyságot a nemzeti kisebbségek képviselőivel való kommunikáció terén is.
150. Több szempontból is dicséretes erőfeszítéseket tettek a nemzeti kisebbségek védelme érdekében. A Tanácsadó Bizottság megállapította, hogy a kitartó erőfeszítéseknek köszönhetően Magyarország jelentős sikereket ért el a nemzeti kisebbségek védelme terén.
151. A működő kisebbségi önkormányzati rendszer 2005. évi reformja lehetővé tette a testületek számára, hogy valódi pénzügyi és működési autonómiára tegyenek szert. Ugyancsak felülvizsgálták a kisebbségi önkormányzati képviselők választási mechanizmusát, hogy elkerülhessék a múltban rendszeresen tapasztalt szabálytalanságokat.
152. A diszkrimináció elleni küzdelem terén biztató lépéseket tettek a jogszabályi keret javítása érdekében; 2005-ben például létrehozták az Egyenlő Bánásmód Hatóságot. Támogatják az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium által létrehozott Antidiszkriminációs Ügyfélszolgálatot abban, hogy segítse a romákat a diszkriminációs esetek jogi útra terelésében.
153. A hatóságok törekednek a rendőri erők által elkövetett visszaélések megfékezésére: roma rendőröket vettek fel, emberi jogi képzést biztosítottak, és Független Rendészeti Panasztestületet (FRP) hoztak létre, amelynél rendőri túlkapás esetén panasszal lehet élni.
154. A hatóságok továbbra is támogatják a nemzeti kisebbségek kulturális örökségének megőrzését és ápolását szolgáló tevékenységeket. A köztelevízió továbbra is sugároz programokat kisebbségi nyelveken. Az új magyar országos rádió beindításával lehetőség nyílt a nemzeti kisebbségek számára arra, hogy programjaikat napi tizenkét órában saját nyelvükön sugározzák.
155. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség elmozdításáról szóló törvényben explicit módon szerepel az iskolai szegregáció tiltása. A hatóságok ezen felül jogszabályi, pénzügyi és oktatási intézkedéseket hoztak a hátrányos helyzetű gyermekek iskolarendszerbe történő integrálásának elősegítése érdekében, amely számos roma gyermeket is érint.
156. Előrelépés történt a Roma Integráció Évtizede Cselekvési Terv végrehajtása terén. A tervnek négy fő prioritása van: a romák oktatáshoz való hozzáféréseinek javítása, a foglalkoztatás, a megfelelő lakhatási körülmények és az egészségügyi ellátás.

Aggodalomra okot adó kérdések két monitorozási kör után

157. Az elmúlt években a romák egyre gyakrabban válnak intoleráns kinyilatkoztatások és ellenségeskedések célpontjaivá és esnek áldozatul faji indíttatású kegyetlen tetteknek. Mély aggodalomra ad okot, hogy egyre nagyobb méretek ölt a gyűlöletbeszéd és a rasszizmus a köznyilatkozatokban és egyes sajtóorgánumokban. A jelenlegi jogszabályok rendkívül megnehezítik a gyűlöletbeszéd szankcionálását, ami azt sugallhatja a gyűlöletbeszéd elkövetőinek, hogy ez a cselekmény büntetlenül elkövethető.
158. A rendőség által állítólagosan elkövetett faji indíttatású visszaélésekről továbbra is rendszeresen érkezik bejelentés. A rendőség részéről tanúsított diszkriminatív viselkedés általánosságban véve problémát okoz.
159. Ami a nemzeti kisebbségek kulturális örökségének megóvását és fejlesztését szolgáló támogatási rendszert illeti, a kisebbségi képviselők attól tartanak, hogy a kiadásokban várható megszorítások veszélybe sodorhatják a kisebbségi nyelv és kultúra ápolása érdekében végzett tevékenységük fenntarthatóságát.
160. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek részére készített műsorok idosávjá továbbra is problematikus, ezeket a programokat ugyanis még mindig fomsoridon kívül sugározzák. A nemzeti kisebbségek képviselői attól tartanak, hogy takarékosági szempontok miatt a köztelevízió úgy dönt, beszünteti az új műsorok gyártását kisebbségi nyelven, és megelégszik a régi műsorok ismétlésével.
161. Továbbra is kimondottan aggasztó a roma tanulók iskolai szegregációja és a speciális iskolákban való magas létszáma annak ellenére, hogy a hatóságok eltökélten próbálnak megoldást találni a problémára.
162. A nemzeti kisebbséghez tartozó személyek parlamenti képviselője továbbra sincs megoldva.
163. Annak ellenére, hogy konkrét cselekvési terveket készítettek a romák helyzetének javítása érdekében, a gazdasági és társadalmi életben való tényleges részvételük igen korlátozott.

Ajánlások

164. A jelen Vélemény I-II. fejezetében kifejtett részletes ajánlások mellett a Tanácsadó Bizottság a Keretegyezmény végrehajtásának javítása érdekében az alábbi intézkedések megfontolását javasolja a magyar illetékes szerveknek:

Azonnali beavatkozást követelő ügyek³³

- **Határozottabb intézkedések szükségesek az intolerancia minden formája elleni küzdelem terén, a politikai közbeszédet is ideértve, és további erőfeszítéseket kell tenni a kölcsönös megértés és tisztelet elősegítése érdekében, különösen a romák tekintetében. Ennek keretében helyi szintű intézkedésekre van szükség mind a helyi hatóságok, mind a helyi lakosság vonatkozásában. A rendőri erők által elkövetett diszkriminatív tettek megelőzése, azok kivizsgálása és büntetése a hatóságok felelősége.**

³³ Az alábbi ajánlások felsorolása a Keretegyezmény megfelelő cikkeinek sorrendjét követi.

- **A roma képviselőkkel szoros együttműködésben meghozott intézkedések további erősítése szükséges annak érdekében, hogy a Roma Integráció Évtizede Cselekvési Terv végrehajtása lényeges és tartós előrelépést jelentsen a hátrányos helyzetű romák gazdasági és társadalmi életben való részvétele terén. Gondoskodni kell ezen intézkedések rendszeres monitorozásáról és hatásuk gondos kiértékeléséről. További késlekedés nélkül, azonnali határozott intézkedésekkel kell véget vetni a roma gyermekek iskolai szegregációjának.**
- **Határozott intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek parlamenti képviselője megoldódjon.**

További ajánlások³⁴

- A sajtó szerkesztői függetlensége teljes tiszteletben tartása mellett meg kell fékezni az egyes magánkézben lévő sajtóorgánumok által terjesztett sztereotípiákat és a gyűlöletbeszédet;
- Ösztönözni kell a sajtót, hogy játsszon konstruktívabb szerepet a kölcsönös megértés és tisztelet elősegítésében;
- Továbbra is támogatni kell a nemzeti kisebbségek szervezeteinek kulturális tevékenységét, és külön figyelmet kell fordítani a roma identitás és kultúra megővésére és ápolására;
- Biztosítani kell, hogy a köztelevízió műsorsugárzása eleget tegyen jogi kötelezettségeinek, és továbbra is készítsen és sugározzon kisebbségi nyelvű programokat, a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően;
- További erőfeszítésekre van szükség a roma gyermekek által az oktatásban tapasztalt nehézségek leküzdéséhez.

³⁴ Az alábbi ajánlások felsorolása a Keretegyezmény megfelelő cikkeinek sorrendjét követi.